

د افغانستان اسلامي امارت
د لوړو زده کړو وزارت

پوهنتون طبي چراغ
معاونيت علمي
آمریت ارتقای کیفیت

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی

رهنمود مرور دوره پی

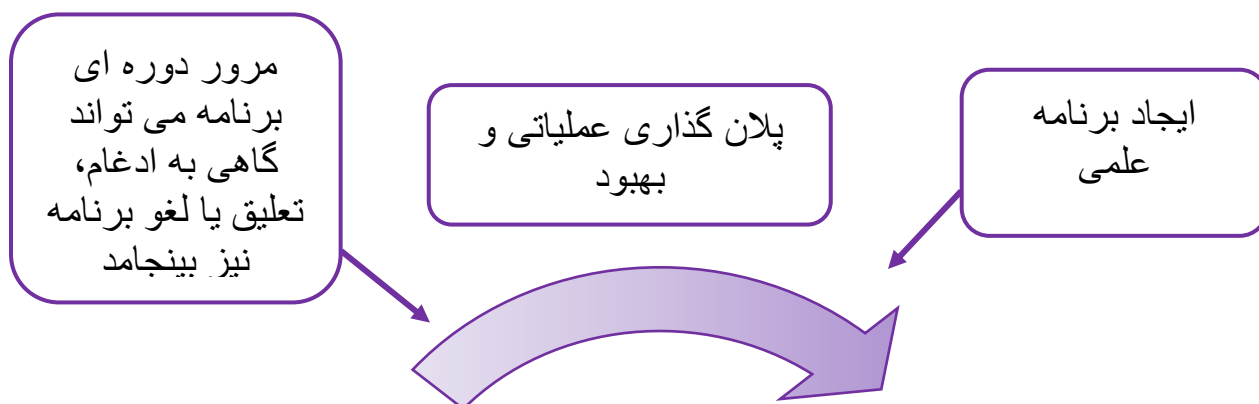
مطابق به کتاب رهنمود مرور دوره برنامه های علمی

تاریخ شروع نیمه دوم- ۱۴۰۴

بخش ۷: مرور دوره ای برنامه علمی

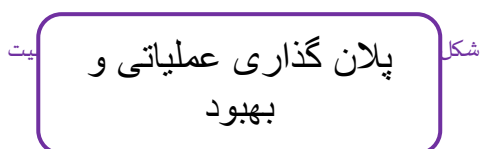
هدف مرور دوره ای برنامه علمی چیست؟

مرور دوره ای برنامه علمی بخش پنجم چارچوب اعتباردهی ملی را تقویت می‌کند و نشانگر بخش سوم رهنمود مرور برنامه های علمی است. نظارت سالانه و مرور دوره ای برنامه علمی در کنار هم در پی حصول اطمینان از هم راستا بودن برنامه علمی و مأموریت پوهنتون و نیز بهبود دوامدار کیفی برنامه علمی است.

مرور دوره ای برنامه های علمی
(هر پنج سال)

نظارت سالانه برنامه های علمی

کارکرد های مرور دوره ای برنامه علمی به شرح زیر اند:

- مرور تفصیلی هریکی از برنامه های علمی در هر پنج سال؛
- حصول اطمینان پوهنخی و پوهنتون از این که برنامه علمی همچنان در راستای استراتیژی پوهنتون تحصیلی قرار دارد؛

- حصول اطمینان پوهنتون و وزارت از این که نیاز بازار و تقاضای محصلان برای استمرار برنامه علمی برای پنج سال دیگر وجود دارد؛
- حصول اطمینان پوهنهی و پوهنتون از این که برنامه علمی با مشخصات برنامه و نتایج آموزشی مورد انتظار هم نواست؛
- حصول اطمینان پوهنهی و پوهنتون از این که برنامه علمی از استندردهای لازم برای رسیدن به اهدافش برخوردار است؛
- حصول اطمینان پوهنهی و پوهنتون از این که پلان عملیاتی نظارت سالانه و مرور دوره ای قبلی تطبیق شده است؛
- مرور کیفیت تجربه محصلان از آموزش و امتحانها؛
- تشخیص فعالیت های لازم برای رفع نقایص برنامه و بهبود تجربه آموزشی و کاریابی محصلان؛
- حصول اطمینان از این که منابع فیزیکی کافی برای پیشبرد برنامه موجود است؛
- بهبود مهارت های تدریس و امتحان گرفتن اعضای کادر علمی برنامه.

تفاوت نظارت سالانه و مرور دوره ای برنامه علمی

نظارت سالانه و مرور دوره ای برنامه های علمی از یکدیگر متفاوت ولی مکمل یکدیگر اند. نظارت سالانه (بخش ۴) فرصت سالانه ای برای اعضای کادر علمی برنامه میسر می سازد تا با تمرکز روی برنامه کیفیت، آن را ارتقا دهند. در مقابل مرور دوره ای برنامه علمی توسط هیئتی از طرف پوهنتون تحصیلی اجرا می شود. مرور دوره ای در سطح وسیع تر و به صورت مفصل تر انکشاف و اجراآت برنامه علمی را در طی چند سال در نظر می گیرد. مرور دوره ای نگاهی وسیع به کل پوهنتون تحصیلی و جایگاه هر برنامه در آن دارد و فرصتی است برای مرور برنامه ها و احتمالاً پیشنهاد های اساسی برای تغییرات بنیادی، برای ارتقای کیفیت برنامه ها و تجربه محصلان.

مرور دوره ای احتمالاً ضرورت تعلیق ادغام و یا لغو برنامه های علمی را در موارد خاصی پیشنهاد کند. به طور مثال زمانی که برنامه در راستای استراتژی پوهنتون تحصیلی قرار نداشته باشد و یا نیاز بازار کار را برآورده نکند؛ با چند برنامه های مشابه در یک پوهنتون تحصیلی وجود داشته باشد و یا هم تجربه ضعیف محصلان را موجب شده باشد.

جدول زیر تفاوت های نظارت سالانه و مرور دوره ای برنامه را به صورت خلاصه نشان میدهد.

دوره اجرا	نظارت سالانه	مرور دوره ای
مسئولیت اجرا	آمر دیپارتمنت و کمیته ارتقای کیفیت پوهنهی	هیئت انتخابی معاونیت علمی
تمرکز	ارزیابی خودی و ارتقای متداوم	انکشاف استراتژیک
نتایج	گزارش داخلی و پلان عملیاتی	گزارش به کمیته ارتقای کیفیت پوهنتون تحصیلی، پلان عملیاتی دیپارتمنت در پاسخ به مرور دوره ای، ارسال گزارش به وزارت تحصیلات عالی

مرور دوره ای همیشه بر مبنای نظارت سالانه بنا می شود و بخشی از مسایلی که هیئت مرورگر بررسی می کند گزارش های نظارت سالانه قبلی و پلان های عملیاتی اجرا شده توسط دیپارتمنت است. این موضوع به هیئت مرور دوره ای برنامه فرصت این را میدهد که فعالیت هایی را که دیپارتمنت برای ارتقای کیفیت برنامه و تجربه محصلان اجرا کرده بررسی کنند. به علاوه، مرور دوره ای به هیئت فرصت این را می دهد تا مسایلی را که نیازمند زمان بیشتر و حمایت سطح پوهنتون تحصیلی است تشخیص داده در نظر بگیرند.

هیئت مرور برنامه های علمی این هیئت از اعضای زیر تشکیل می گردند:

- رئیس پوهنهی که برنامه علمی آن تحت مرور دوره ای است؛
- عضو کمیته ارتقای کیفیت پوهنتون که در صورت نبود معاون علمی ریاست هیئت را به عهده خواهد داشت؛
- سه عضو بلند رتبه از کادر علمی پوهنهی های دیگر پوهنتون تحصیلی؛
- نماینده کمیته نصاب پوهنتون؛
- یکی از محصلان با تجربه برنامه علمی که تحت مرور دوره ای قرار دارد.
- فارغان: از فارغان برنامه علمی نظر خواهی خواهد شد و در صورت نیاز هیئت مرور برنامه علمی با محصلان مربوطه جلساتی را نیز تدویر خواهند کرد؛
- کارفرمایان / استخدام کنندگان هیئت مرور برنامه علمی با استخدام کنندگان اصلی فارغان رشته به هدف شناسایی چگونگی هماهنگی این فارغان با بازار کار و شناسایی فرصت های موجود جهت بهبود وضعیت محصلان ملاقات خواهد نمود.

- **آمر ارتقای کیفیت:** آمر ارتقای کیفیت همه گزارش های مرور دوره ای برنامه های علمی را مرور نموده پلان های عملیاتی آنها را به هدف تعقیب و نظارت ثبت می نماید.
- **کمیته ارتقای کیفیت:** کیفیت گزارش های مرور دوره ای برنامه های علمی را تأیید نموده پلان عملیاتی مربوطه را تهیه می کند و به وزارت تحصیلات عالی ریاست ارتقای کیفیت و اعتباردهی ارسال می نماید.

نگاهی به مراحل مرور دوره ای برنامه علمی

مرور دوره ای برنامه علمی همانند نظارت سالانه برنامه نیازمند تکمیل فورم و جمع آوری شواهد مربوط به جذب و پیشرفت محصلان و نظریات اعضای کادر علمی و محصلان است. مرور دوره ای نیازمند تعیین هیئتی برای مرور اسناد و شواهد است. هیئت در نهایت در روزهای مرور برای بحث درباره اسناد و شواهد و راه اندازی ملاقات ها با اعضای کادر علمی کارمندان و محصلان گرد هم می آیند. نتیجه مرور دوره ای برنامه گزارش و پلان عملیاتی است که به وسیله نظارت سالانه در سال های بعد مورد نظارت قرار می گیرد تا اطمینان حاصل شود که مسایل و حوزه های شناسایی شده در مرور دوره ای مورد توجه قرار گرفته اند.

زمان بندی اجرای مرور دوره ای برنامه علمی

1. **معاون علمی برنامه ای را برای مرور مشخص کرده، با آمر دیپارتمنت اطلاع می دهد و هیئتی را تعیین می کند؛**
2. **دوماه برای آمر دیپارتمنت فرصت داده می شود تا فورم مرور دوره ای را تکمیل نماید؛**
3. **یک ماه زمان برای هیئت مرورگر جهت مرور گزارش و وارد کردن ملاحظات و نظریات خود در آن؛**
4. **چهارروز برای برگزاری نشست های مختلف در مدت ۳ هفته؛**
5. **یک ماه زمان برای هیئت مرورگر جهت تهیه گزارش نهایی مرور دوره ای و تحویل آن به کمیته ارتقای کیفیت پوهنتون تحصیلی؛**
6. **دوماه زمان برای آمر و اعضای دیپارتمنت جهت تهیه و تحویل پیش نویس پلان عملیاتی.**

چه کسی، چه زمانی و چگونه؟

همه برنامه های علمی باید در هر پنج سال یک بار مورد مرور دوره ای قرار گیرند. از جایی که مرور دوره ای برنامه های علمی یک پدیده نو است و تعداد زیاد برنامه برای مرور وجود دارد، بهتر است پوهنتون ها تحصیلات عالی در قدم اول روی برنامه هایی تمرکز نمایند که بیش از ۵ سال از عمرشان گذشته باشد. پوهنتون تحصیلی می تواند از برنامه های قدیمی تر شروع کرده تا به برنامه های جدیدتر برسد. بهتر است پوهنتون ها تحصیلات عالی حدود ۲۰ درصد از برنامه های علمی خود را در هر سال مورد مرور قرار دهند. آمر ارتقای کیفیت پوهنتون تحصیلی نقش مهمی بر نظارت از برنامه ریزی و تطبیق مرور دوره ای دارد.

اگر در مورد برنامه علمی نگرانی خاص و اضطراری وجود داشته باشد معاون علمی می تواند برنامه را بدون در نظر داشت. نوبت و زمان وارد مرور دوره ای کند. مرور دوره ای برنامه می تواند از طرف مسؤول برنامه آمر دیپارتمنت یا رئیس پوهنهی نیز پیشنهاد گردد؛ چون آنها با مسایل و مشکلات برنامه علمی بیشتر آشنا هستند.

با شروع برنامه جدید علمی برنامه در هر سال وارد نظارت سالانه پس از گذشت پنج سال برنامه وارد مرور دوره ای میشود مگر این که قبل از آن و در نتیجه نگرانیهای شدید مورد مرور واقع گردد. در سالی که برنامه مورد مرور واقع می گردد، نظارت سالانه برنامه اجرا نمی شود.

در سطح برنامه

آمر دیپارتمنتی که مورد مرور واقع شده، باید خود را مطمئن سازد که فورم مرور با شواهد و اسناد مربوط تهیه شده به هیئت تحویل گردد. افراد زیر می توانند در تهیه گزارش مرور دوره ای سهم بگیرند.

- **آمران یا اعضای دیپارتمنت هایی که در پیشبرد برنامه سهم اند؛**
- **اعضای کادر علمی که در پیشبرد برنامه مشارکت دارند؛**
- **کارمندان اداری، تخنیک و حرفه ای دیگر؛**
- **محصلان به هدف جمع آوری دیدگاه ها و نظریات؛**
- **بخشهای دیگر اداری از سطح پوهنتون تحصیلی برای تهیه معلومات مربوط از نزد آنها.**

آمر دیپارتمنت وظیفه هماهنگی بین این افراد برای تهیه گزارش مرور دوره ای و تحویل آن به هیئت را به عهده دارد. این کار باید در مدت دو ماه از اعلان شروع مرور دوره ای برنامه صورت گیرد.

هیئت مرور دوره ای برنامه

هیئت مرور دوره ای برنامه علمی توسط رئیس پوهنتون تحصیلی با معاون علمی تعیین می گردد. ترکیب این هیئت به صورت زیر است:

- معاون علمی به عنوان رئیس هیئت در صورت مقدور نبودن معاون علمی یکی از اعضای بلندرتبه کادر علمی بیرون از پوهنخی مورد مرور را به عنوان رئیس هیئت انتخاب می‌کند:
 - عضو کمیته ارتقای کیفیت پوهنتون
 - عضو کمیته نصاب پوهنتون:
 - سه عضو بلند رتبه کادر علمی که خارج از دیپارتمنت پوهنخی تحت مرور که ویژگی های زیر را داشته باشند:
 - از رشته های مختلف باشند
 - تجربه در آموزش و تدریس داشته باشند (نه ضرورتاً رتبه بالا و سابقه دار)
 - دارای تجربه و توانایی راه اندازی مصاحبه باشند.
 - در صورت امکان در راه اندازی نظارت سالانه و مرور دوره ای تجربه داشته باشند.
 - یک تن از محصلان از برنامه تحت مرور
1. جهت اجرای هماهنگی ها نشست ها و یادداشت فیصله ها و ملاقات ها هیئت به یک منشی نیازمند خواهد بود که می تواند یکی از کارمندان اداری معاونیت علمی یا ارتقای کیفیت باشد ولی عضو هیئت به حساب نمی آید. برای دیدن آمادگی ها و ظرفیت سازی هیئت مرور دوره ای برنامه بخش سوم این رهنمود را نگاه کنید.